

Länsstyrelsen
Gävleborg

Dnr
511-9199-06
00-001-064

Bevarandeplan för *Gnarps masugn*

Upprättad: 2006-12-15

Namn:	Gnarps masugn
Områdeskod:	SE0630172
Områdestyp:	SCI (Art- och habitatdirektivet)
Area:	222 ha
Skyddsform:	Naturresevat
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
Kommun:	Nordanstig
Mittpunktskoordinat:	1586670 / 6881721
Markägare:	Bolag
Nyttjanderätter:	outrett
Lägesbeskrivning:	Vid kusten norr om Sörfjärden i Gnarp

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INNEHÅLLSFÖRTECKNING	2
1. ALLMÄNT OM NATURA 2000 OCH BEVARANDEPLANER.....	3
1.1 NATURA 2000.....	3
1.2 BEVARANDEPLANER	3
2. BEVARANDESYFTE.....	4
2.1 ÖVERGRIPANDE BEVARANDESYFTE	4
2.2 INGÅENDE NATURTYPER OCH ARTER ENLIGT ART- OCH HABITATDIREKTIVET	4
2.3 BEVARANDEMÅL	4
3. OMRÅDESBESKRIVNING	5
3.1 ALLMÄN OMRÅDESBESKRIVNING	5
3.2 BEVARANDEVÄRDEN SOM EJ ÄR UTPEKADE I EG-DIREKTIVEN	5
4. BESKRIVNING AV NATURTYPER OCH ARTER.....	5
4.1 NATURTYPER.....	5
5. HOTBILD	8
5.1 NATURTYPER.....	8
6. BEVARANDEÅTGÄRDER.....	9
6.1 OMRÅDESSKYDD	9
6.2 SKÖTSELÅTGÄRDER.....	9
7. BEVARANDESTATUS IDAG.....	9
7.1 BEVARANDESTATUS FÖR OMRÅDET	9
7.2 BEVARANDESTATUS FÖR ARTER OCH NATURTYPER	9
8. ÖVERVAKNING OCH UPPFÖLJNING	9

BILAGOR:

KARTA

1. Allmänt om Natura 2000 och bevarandeplaner

1.1 Natura 2000

Medlemsländerna inom Europeiska Unionen, EU, bygger för närvarande upp ett nätverk av värdefulla naturområden som är av särskilt intresse från naturvårdssynpunkt. Nätverket kallas Natura 2000. Syftet är att värna om vissa naturtyper, arter och deras livsmiljöer som är skyddsvärda ur ett EU-perspektiv. Vissa naturtyper och arter är prioriterade, vilket innebär att extra hänsyn ska tas till dessa.

Skapandet av Natura 2000 är en av EU:s viktigaste åtgärder för att bevara biologisk mångfald. Det är unionens bidrag till förverkligandet av intentionerna i bl.a. Bernkonventionen och konventionen om biologisk mångfald. Natura 2000 har tillkommit med stöd av EG:s art- och habitatdirektiv (Rådets Direktiv 92/43/EEG) samt fågeldirektivet (Rådets Direktiv 79/409/EEG). EG-direktiven är en form av EU-lagar som medlemsstaterna är skyldiga att införliva i det egna regelverket och tillämpa inom landet. Direktiven binder medlemsstaterna till ett visst mål, men ger de nationella myndigheterna rätt att välja hur målen ska uppnås.

Alla områden i Natura 2000-nätverket är av riksintresse enligt 4:e kapitlet Miljöbalken, vilket bland annat innebär att områdets naturvärden får stor tyngd vid prövning av eventuella exploateringsintressen. Dessutom infördes år 2001 en *tillståndplikt* för åtgärder/verksamheter som på ett betydande sätt kan påverka naturmiljön i ett Natura 2000-område.

1.2 Bevarandeplaner

Bevarandeplanen är det dokument som beskriver vad som är syftet med bevarandet av varje enskilt Natura 2000-område och som anger vilka bevarandeåtgärder som bedöms vara nödvändiga utifrån den hotbild som finns. I planen beskrivs även de ekologiska förutsättningar som behövs för att området skall bidra till att upprätthålla arterna och naturtyperna i "gynnsam bevarandestatus". Detta innebär lite förenklat att "ängen ska förbli äng" och att "naturskogen ska fortsätta att vara naturskog", och att arterna ska fortleva i livskraftiga bestånd. Begreppet "gynnsam bevarandestatus" är närmare definierat i habitatdirektivet liksom i Förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken (SFS 1998:1252). Bevarandeplanen har flera viktiga funktioner att fylla i den fortgående processen att sköta och förvalta Natura 2000-områden bl.a:

- Underlag för tillståndsprövningar enligt 7 kap 28a- 29 §§ miljöbalken och framtagande av miljökonsekvensbeskrivningar enligt 6 kap miljöbalken.
- Fungera som referensnivå för den framtida, med jämna mellanrum återkommande, övervakningen och uppföljningen av gynnsam bevarandestatus.
- Fungera som *vägledning* för vård- och förvaltningsåtgärder t.ex. skötselplaner, naturvårdsavtal mm
- Upplysa och kommunicera med olika intressenter t.ex. markägare om vad som ska bevaras och vad som krävs för att nå bevarandemålen.

2. Bevarandesyfte

2.1 Övergripande bevarandesyfte

Huvudsyftet med området är att skydda och vårda naturtyper knutna till kustområdet inklusive västlig taiga.

2.2 Ingående naturtyper och arter enligt Art- och habitatdirektivet

I tabellerna nedan anges de naturtyper och arter som anmälts inom området. Naturtypernas ungefärliga utbredning framgår av kartbilagan. Arealerna och naturtyperna kan komma att justeras efter den inventering ("basinventeringen") som genomförs nationellt under 2005-2008. Inga arter enligt art- och habitatdirektivet är rapporterade från området.

Tabell 1. Ingående naturtyper enligt Art- och habitatdirektivet

Kod	Naturtyp	Anmäld areal		Bedömd areal 2006	
		Areal (ha)	Andel (%)	Areal (ha)	Andel (%)
1150	*Laguner	4,44	2	5	2
1220	Perenn vegetation på steniga stränder	82,14	37	17	8
1230	Vegetationsklädda havsklippor	2,22	1	-	-
1620	Skär och små öar i Östersjön	2,22	1	1	0,5
9010	Västlig taiga	22,2	10	22	10
91D0	*Skogbevuxen myr	2,22	1	1	0,5

* = Prioriterad naturtyp

2.3 Bevarandemål

Bevarandemålen kommer att kompletteras/justeras vartefter ny kunskap tillkommer, t ex via basinventeringen.

1150 Laguner

- Naturtypen Laguner skall finnas i olika naturliga stadier inom flera delar av området.
- Lagunerna skall ha en god vattenkvalitet och en näringshalt och vegetation som är representativt för det stadium som lagunen befinner sig i.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. Uppföljningsbara arter och förekomstnivåer för området fastställs efter genomförd basinventering.

1220 Perenn vegetation på steniga stränder

- Utbredningen av naturtypen är minst 17 ha.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. Uppföljningsbara arter och förekomstnivåer för området fastställs efter genomförd basinventering.

1620 Skär och små öar i Östersjön

- Utbredningen av naturtypen är minst 1 ha.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. Uppföljningsbara arter och förekomstnivåer för området fastställs efter genomförd basinventering.

9010 Västlig taiga

- Utbredningen av västlig taiga, är minst 22 ha.

- Trädskiktet är flerskiktat och har naturlig föryngring.
- Gamla träd och död ved i olika nedbrytningsstadier finns i området.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna, t.ex. linnea och knärot. Uppföljningsbara arter och förekomstnivåer för området fastställs efter genomförd basinventering.

91D0 Skogbevuxen myr

- Arealen 91D0 ska vara minst 1 ha.
- Naturtypens strukturer och funktioner (hydrologi, död ved) ska finnas och processer tillåts fortskrida med en naturlig dynamik.
- Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen. Uppföljningsbara arter och förekomstnivåer för området fastställs efter genomförd basinventering.

3. Områdesbeskrivning

3.1 Allmän områdesbeskrivning

Gnarps masugn blev naturreservat 1975. Området utgörs av en ca 4 km lång exponerad, tämligen orörd kuststräcka och ligger mellan fiskelägena Norrfjärden och Sörfjärden. Av särskilt intresse är de stora klapperfält som finns inom området. Dessa utbreder sig längs stranden från reservatets norra gräns ända till Stor-Hartskär och sträcker sig på sina håll ända upp till 500 m in över land. Strandterasserna är utbildade och relativt opåverkade av mänsklig aktivitet. Dessa former har bildats genom att det ursprungliga jordtäcknet, moränen, har omlagrats på grund av vågpåverkan i och med landhöjningen. Klapperområdet är det största i Nordanstigs kommun och ett av de största i länet.

I södra delen av reservatet finns några grunda havsvikar och tjärnar isolerade av landhöjningar. Sörhällan, en holme i sydligaste delen av området, hyser ett rikt sjöfågelliv.

Området innehåller ett stort antal gravrösen och är av riksintresse för kulturminnesvården.

3.2 Bevarandevärden som ej är utpekade i EG-direktiven

Den kalkgynnade nordlåsbräken (VU, sårbar) finns i området. Hotade fågelarter som Roskarl (VU), Silltrut (VU), Nattskärna (VU), Svärta (NT) och Mindre strandpipare förekommer i området.

4. Beskrivning av naturtyper och arter

4.1 Naturtyper

1150 Laguner

Definition:

Helt eller delvis nyligen avsnörda havsvikar, skilda från havet genom sandbankar, hållar eller liknande. Lagunerna kan ha varierande salthalt och vattenvolym, beroende på avdunstning samt tillfälliga översvämningar av havsvatten. Till laguner räknas i Östersjön flador och småvatten i låglänta områden som p.g.a. landhöjningen helt eller delvis avsnörts från havet.

Vid betade förhållanden dominerar bl.a lånkeväxter och kransalger. Särskilt värdefull är förekomst av höstlånke. I övrigt kan bl a stora vassbälten förekomma.

Karaktärsarter: Lånkeväxter, kransalger, bandtång(ålgräs), borstnate, vitstjälksmöja, hårnating, korsandmat, havsnajas, vass, nateväxter, vattenaloe och kaveldunsväxter.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

I de södra delarna av området finns tre laguner som är isolerade av landhöjningen. Här växer näckros och olika arter av både flick- och trollsländor har påträffats. Naturtypen bedöms ha goda förutsättningar för gynnsam bevarandestatus.

1220 Perenn vegetation på steniga stränder

Definition:

Steniga stränder med flerårig vegetation på de övre delarna av klapperstensstränder. Många olika vegetationstyper finns ovanför den omedelbara strandzonen. I de äldre delarna kan antingen gräs-, ljung- och risvegetation eller en vegetation dominerad av mossor och lavar utvecklas. Naturtypen är vanligen ohävdad.

Karaktärsarter: Strandkål, saltarv, strandråg, strandärt, kvickrot, röllika och strandkvanne.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

Naturtypen förekommer nästan längs hela stranden ovanför den omedelbara strandzonen. Arter som växer i naturtypen är bl.a. strandråg, vänderot, strätta, kärleksört och fackelblomster. Naturtypen bedöms ha goda förutsättningar för gynnsam bevarandestatus.

1620 Skär och små öar i Östersjön

Definition:

Skärgårdsområden av boreal typ i Östersjön med mindre öar och skär av urberg eller morän samt anslutande undervattenvegetation. De minsta öarna är i regel trädlösa och utgör viktiga häckningsplatser för fåglar och uppehållsplatser för sälar. Vegetationen består här av arter som är anpassade till torra, solexponering, vind- och saltpåverkan samt frånvaron av egentlig jordmån. Lavfloran är artrik och särpräglad. Vegetationen på vissa öar är starkt påverkad av kvävet från fågelspillning.

Lite större öar kan vara skogklädda, ofta med barrskog men ibland, särskilt i Stockholms skärgård, även med lövskog. Den senare kan utgöras av björk i fuktsvackor inne på öarna och av ask, asp, klibbal m.fl. trädslag i strandbrynen. Speciella växt- och djursamhällen finns utbildade i hällekar.

Karaktärsarter: På hällarna växer gräslök (Östersjö-rasen), strandkvanne, gul fetknopp, klibbglim, dansk skörbjuggsört, malört och styvmorsviol. I hällkaren trivs bl.a. tarmtång, andmat och krypven. Moränskärgårdarna har en relativt fattig vegetation av gräs. I havet kring öarna märks bl.a grönslick, snärjtång, blåstång, stenhinna, blåmusslor, havstulpaner och mossdjur.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

Naturtypen representeras av Norrhällan och Sörhällan i områdets södra delar. Norrhällan är den mindre ön och har inga träd medan Sörhällan är lite större och är skogklädd med främst barrskog men med inslag av lövträd. Naturtypen bedöms ha goda förutsättningar för gynnsam bevarandestatus.

9010 Västlig taiga

Definition:

Naturtypen förekommer i boreal-boreonemoral zon på torr-blöt och näringsfattig-näringsrik mark. Enstaka områden finns i kontinental region. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska barrträd och triviala lövträd, dock inte fjällbjörk.

Kvalitetskriterier: Skogen ska vara, eller i en relativt nära framtid kunna bli naturskog eller likna naturskog m.a.p. egenskaper och strukturer. Den kan ha påverkats av t.ex. plockhuggning, bete eller naturlig störning. Skogen ska vara i ett sent eller i ett relativt sent successionsstadium. Det ska finnas gamla träd och död ved och en kontinuitet för de aktuella trädslagen. Om naturliga störningsprocesser eller skötselåtgärder i syfte att imitera sådana har påverkat området kan även områden i yngre successionsstadier ingå. Egenskaper och strukturer som är typiska för naturskog finns normalt även i yngre successionsstadier.

Skogens hydrologi ska inte vara under stark generell påverkan från markavvattning. Näringskrävande örter finns endast undantagsvis.

Naturtypen hyser vanligtvis en mängd rödlistade arter som gynnas av lång skoglig kontinuitet, gamla träd, död ved eller brandfält och successionsstadier efter brand.

Karaktärsarter: tall, gran, björk och asp samt andra inhemska trädslag som inslag i trädskiktet, lingon, mjölon, ljung, blåbär, kråkbär, kruståtel, harsyra, ekorrbär, ängskovall, skogsstjärna och knärot, väggmossa, husmossa, kammossa, kvastmossor och ren- och bägarlavar.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

Ca 10 % av området består av naturtypen Västlig taiga. Det är tallskog som dominerar i områdena men med inslag av gran. Huvuddelen av skogen är över 100 år. Det finns rikligt med lavar i området och i vissa delar är träden draperade med hänglavar. Många av de gamla träden bär spår av födosökande hackspettar och i vissa finns bohål. Förekomsten av död ved är måttlig till riklig och det finns gott om insektsgnag på stående och liggande ved. Naturtypen bedöms ha goda förutsättningar för gynnsam bevarandestatus.

91D0 Skogbevuxen myr

Definition:

Naturtypen förekommer på myrar (> 30 cm djupt torvtäcke) som är fuktig-blöt med högt liggande grundvattenyta. Näringsförhållandena är näringsfattiga-intermediära. Trädskiktets krontäckningsgrad är 30-100 %. Trädslagsblandningen varierar med myrtyp och näringsförhållanden men glasbjörk, tall och gran är vanliga trädslag.

Karaktärsarter: tall, glasbjörk, gran, gråvide, dvärgbjörk, brakved, klotstarr, gråstarr, stjärnstarr, hundstarr, flaskstarr, spetståg, blååtätel, skogsstjärna, kärrviol, skvattram, tuvull, tranbär, odon och vitmossor.

Ekologiska förutsättningar för gynnsam bevarandestatus:

En skogbevuxen myr på ca 1 ha finns i områdets norra del. I fältskiktet har Jungfru Marie Nycklar hittats och övriga växter som tranbär, hönsbär, skogsstjärna, ängskovall och revlumner. Naturtypen bedöms ha goda förutsättningar för gynnsam bevarandestatus.

5. Hotbild

Vid beskrivandet av saker som kan skada de utpekade naturvärdena i ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom skydd eller skötselåtgärder.

Att en åtgärd är angiven som hot gör att man ska vara extra uppmärksam. Åtgärden kan vara tillståndspliktig. Hur och var i området åtgärden utförs och vilken hänsyn som tas kan vara avgörande för om åtgärden påverkar området på ett betydande sätt eller inte, d.v.s. är tillståndspliktig eller inte.

Området är avsatt som naturreservat och är därigenom skyddat mot de flesta åtgärder, t ex skogsbruk och markavattning i området, som har bedömts kunna skada dess naturvärden. Om nuvarande skyddsstatus ändras kan dock hotbilden förändras. Nedanstående hot bör ses som exempel.

5.1 Naturtyper

1150 Laguner

- Övergödning på grund av näringsämnen från enskilda avlopp eller andra lokala punktkällor.
- Muddringar.
- Avverkningar i närliggande områden som ökar tillrinning och tillförsel av näringsämnen.

1220 Perenn vegetation på steniga stränder

- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet.

1620 Skär och små öar i Östersjön

- Slitage och störningar orsakade av det rörliga friluftslivet.

9010 Västlig taiga

- Åtgärder i anslutning till området t.ex. transporter, markberedning, dikning, anläggning av skogsbilvägar som medför ändrade ljusförhållanden, mekaniska skador samt förändrad hydrologi i området.
- Spridning av kalk, aska och gödningsämnen ger förändringar på vegetationens artsammansättning.
- Stor graninvandring i talldominerade områden.

91D0 Skogbevuxen myr

- Åtgärder i anslutning till området t.ex. transporter, markberedning, dikning, anläggning av skogsbilvägar som medför ändrade ljusförhållanden, mekaniska skador samt förändrad hydrologi i området.
- Spridning av kalk, aska och gödningsämnen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning.

6. Bevarandeåtgärder

6.1 Områdesskydd

Gnarps masugns naturreservat bildades 1975 (dnr; 11.121-2534-72, 32-204). Natura 2000-området omfattar hela naturreservatet som är ca 222 ha stort. Reservatsföreskrifterna förhindrar verksamheter som skulle kunna skada området t.ex. uppföra byggnad, utföra anläggningsarbete, vidtaga skoglig åtgärd, framföra motordrivet fordon och anordna upplag. Även eldning, jakt (skydds jakt kan dock ske efter Länsstyrelsens tillstånd) och att under tiden 15/4 – 31/7 landstiga på eller komma närmare Sörhällan än 100 meter (förbudet gäller ej yrkesfiske) är förbjudet. Ytterligare skydd bedöms ej vara aktuellt.

6.2 Skötselåtgärder

I samband med att Gnarps masugns naturreservat bildades 1975, upprättades en skötselplan för området. En ny skötselplan är för närvarande under utarbetande.

Enligt den nya skötselplanen ska skogen 9010, myren 91D0, lagunerna 1150 och klapperstensfälten 1220 lämnas för fri utveckling. Avverkning såsom t.ex. röjning för att gynna utveckling av naturskog kan eventuellt behöva genomföras på längre sikt. På stränderna 1220 och Skär och små öar 1620 skall strandrensning utföras vid behov. Om vresros uppträder ska den röjas bort och avfallet forslas ut ur reservatet. För att undvika slitage så ska stigarna i området hållas väl markerade.

7. Bevarandestatus idag

7.1 Bevarandestatus för området

En viss risk för slitageskador på klapperfälten kan föreligga. Hittills har dock inga skador kunnat märkas. Bevarandestatusen för området som helhet bedöms som gynnsam.

7.2 Bevarandestatus för arter och naturtyper

Tabell . Bevarandestatus hos ingående naturtyper och arter

Naturtyp/art	Bevarandestatus
1150 Laguner	Gynnsam
1220 Perenn vegetation på steniga stränder	Gynnsam
1620 Skär och små öar i Östersjön	Gynnsam
9010 Västlig taiga	Gynnsam
91D0 Skogbevuxen myr	Gynnsam

8. Övervakning och uppföljning

Övervakning och uppföljning av områdets utpekade naturvärden kommer att följas upp inom ramen för ett nationellt uppföljningsprojekt.

Referenser

Beslut Gnarps masugns naturreservat 1975 (dnr; 11.121-2534-72, 32-204)

Länsstyrelsen i Gävleborg, 1997. Värdefull natur i Gävleborg-Naturvårdsprogram. Gävle.

<http://www.artdatabanken.se>

KARTA

